

Τριμηνιαίος Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Η έρευνα για την κατάρτιση του δείκτη πραγματοποιείται από την Εταιρεία Ανώτατων Στελεχών Επιχειρήσεων (**ΕΑΣΕ**), φορέα που εκφράζει και εκπροσωπεί το ανώτατο επαγγελματικό μάνατζμεντ στην Ελλάδα, με μέλη ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων εταιρειών της χώρας, σε συνεργασία με την **ICAP Group**, τον μεγαλύτερο όμιλο παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο στα κορυφαία διευθυντικά στελέχη των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων με σκοπό την καταγραφή των εκτιμήσεων τους για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλέψεις τους για το εγγύς μέλλον.

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξάγεται στους CEO (Διευθύνοντες Συμβούλους, Προέδρους, Γενικούς Διευθυντές) των 2.650 μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων. Στον πληθυσμό αυτό προστίθενται τα μέλη της ΕΑΣΕ, έτσι ο πληθυσμός ανέρχεται σε 3.020. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 11 ερωτήσεις, η συμπλήρωση και καταχώρηση του οποίου γίνεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικού λογισμικού και ιστοσελίδας (www.icarb2b.gr). Οι 10 βασικές ερωτήσεις αφορούν την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας και τις μελλοντικές προσδοκίες, ενώ στους CEO απευθύνεται 1-2 επιπλέον ερωτήσεις που αφορούν σημαντικά θέματα γενικότερου οικονομικού ενδιαφέροντος κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Από το σύνολο των απαντήσεων στις 10 βασικές ερωτήσεις κατασκευάζεται ο γενικός δείκτης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index). Από τις απαντήσεις που αφορούν μόνο στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση κατασκευάζεται ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index), ενώ από τις απαντήσεις που σχετίζονται με τις μελλοντικές εκτιμήσεις κατασκευάζεται ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index). Η μετατροπή των απαντήσεων σε δείκτη και στη συνέχεια σε χρονολογική σειρά πραγματοποιήθηκε με την χρήση της μεθόδου net-balances (διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων)¹. Όλοι οι δείκτες είναι τριμηνιαίοι με βάση το 4^ο τρίμηνο του 2008 που πραγματοποιήθηκε η πρώτη έρευνα. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει επιπλέον την ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων ανά ερώτηση, ενώ γίνεται ανάλυση των απαντήσεων ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων οι οποίες διακρίθηκαν σε τρία στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με απασχόληση που δεν υπερβαίνει τα 100 άτομα, μεγάλες επιχειρήσεις με 101-300 εργαζόμενους και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με 301 απασχολούμενους και άνω) και ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης όπου οι επιχειρήσεις διακρίθηκαν σε τρία στρώματα (αγροτικά προϊόντα-βιομηχανία-ενέργεια-κατασκευές, εμπόριο, υπηρεσίες). Το δείγμα ενημερώνεται σε κάθε έρευνα κατά ένα μικρό ποσοστό, ώστε να παρακολουθεί τις εξελίξεις των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων καθώς και τις μετακινήσεις των ανώτατων στελεχών.

¹ OECD, *Business Tendency Surveys-A handbook*, 2003

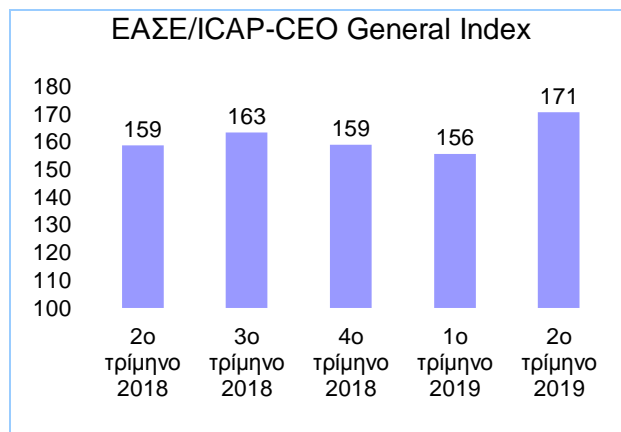
Οι τρέχουσες διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και η κατάσταση στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Eurostat κατά το 1^ο τρίμηνο του 2019 το ΑΕΠ των 19 χωρών της ευρωζώνης αυξήθηκε κατά 0,4% και των 28 χωρών μελών της Ε.Ε κατά 0,5% έναντι του προηγούμενου τριμήνου². Σε σύγκριση με το 1^ο τρίμηνο του 2018 ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ σημείωσε αύξηση +1,2% στην ευρωζώνη και +1,5% στην ΕΕ(28). Στις ΗΠΑ ο ρυθμός ανάπτυξης το πρώτο τρίμηνο του 2019 (έναντι του 1^{ου} τριμήνου 2018) διαμορφώθηκε σε +3,2%. Η υψηλότερη ανάπτυξη έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους καταγράφηκε στην Ουγγαρία (5,2%) και ακολούθησαν η Ρουμανία (5,1%), Πολωνία (4,7%), Εσθονία (4,6%), Κροατία (3,9%), Λιθουανία και Σλοβακία (3,8%), Σλοβενία (3,7%), Κύπρος και Βουλγαρία (3,5%), Λετονία (3,2%), Τσεχία (2,6%), Ισπανία (2,4%), Δανία (2,2%), Σουηδία (2,0%), Ολλανδία (1,9%), Μ. Βρετανία και Πορτογαλία (1,8%), Αυστρία (1,6%), Βέλγιο, Γαλλία και Φινλανδία (1,2%), Γερμανία (0,7%), και Ιταλία (-0,1%). Ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε (1,3%).

Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάπτυξη στην Ελλάδα διαμορφώνονται σε αύξηση του ΑΕΠ κατά (2,2%) για το έτος 2019 και (2,2%) για το 2020³. Ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος (BCI)⁴ για την ευρωζώνη επιδεινώθηκε από (+0,54) τον Μάρτιο του 2019 σε (+0,17) τον Ιούνιο του 2019.

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Ιούνιο του 2019.

Το δεύτερο τρίμηνο του 2019 ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index) σημείωσε αξιόλογη αύξηση και διαμορφώθηκε στις 171 μονάδες έναντι 156 το προηγούμενο τρίμηνο. Η άνοδος του δείκτη οφείλεται στο θετικό κλίμα που διαμορφώθηκε λόγω των αποτελεσμάτων των Ευρωεκλογών και το οποίο αναμένεται να συνεχιστεί και μετά τις Εθνικές εκλογές που πρόκειται να διεξαχθούν και στις οποίες δεν προβλέπεται να αλλάξει ο συσχετισμός των πολιτικών δυνάμεων. Οι CEOs είναι πεπεισμένοι ότι οι πολιτικές δυνάμεις που αναμένεται να αναλάβουν την κυβερνητική ευθύνη, θα οδηγήσουν την οικονομία σε δυναμική αναπτυξιακή τροχιά.

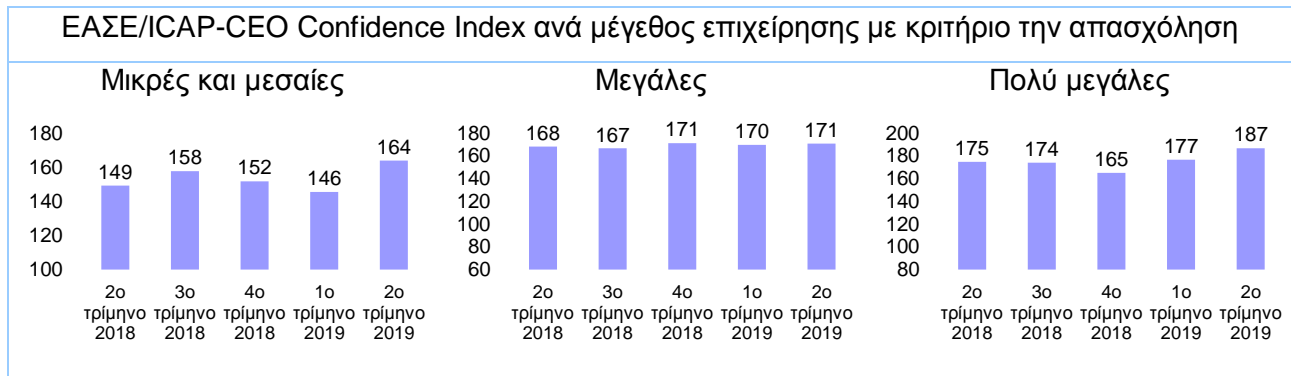

² Eurostat, newsrelease euroindicators, 6 June 2019.

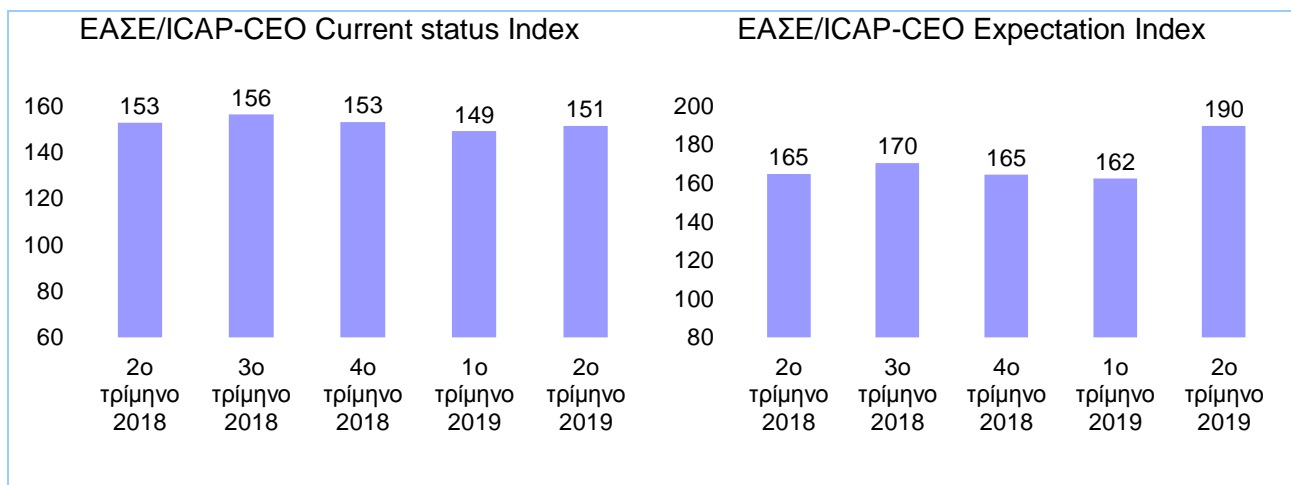
³ European Commission, European Economic Forecast – Spring 2019.

⁴ European Commission, Business Climate Indicator for the Euro Area, June 2019.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά κατηγορία μεγέθους δείχνει βελτίωση του δείκτη σε όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων ενώ στις μεγάλες παρατηρείται οριακή άνοδος.

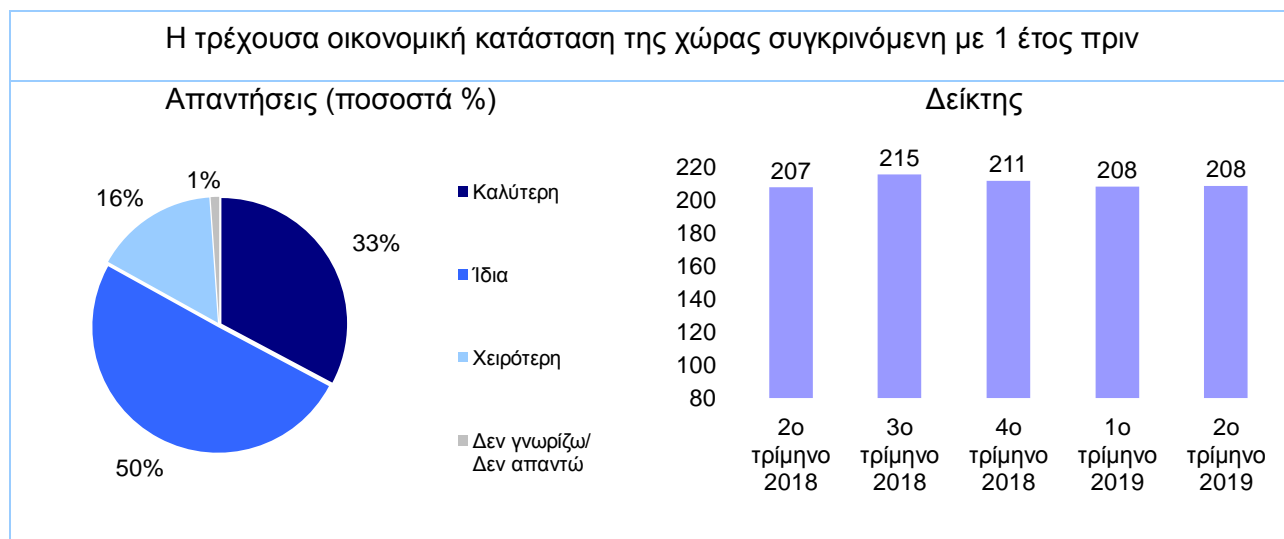

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ-CEO Current status Index) σημείωσε οριακή άνοδο και διαμορφώθηκε στις 151 μονάδες έναντι 149 το προηγούμενο τρίμηνο. Αντίθετα ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ-CEO Expectation Index) παρουσίασε σημαντική βελτίωση στις 190 μονάδες έναντι 162 του προηγούμενου τριμήνου.

Τα αναλυτικά αποτελέσματα της έρευνας Ιουνίου 2019

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης της χώρας παρουσίασε στασιμότητα στις 208 μονάδες. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι βελτιώθηκε η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας, διαμορφώθηκε σε 33%. Πιο αισιόδοξοι είναι οι CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων οι οποίοι σε ποσοστό 50% δηλώνουν ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας είναι καλύτερη συγκρινόμενη με 1 έτος πριν.

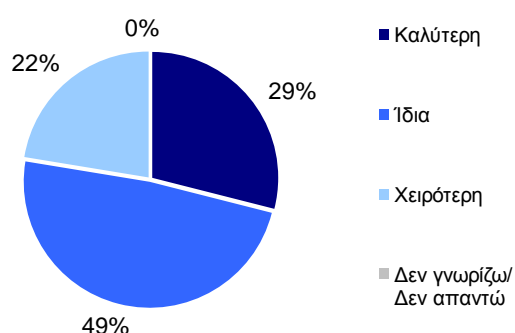
Αντίθετα ο δείκτης πρόβλεψης της οικονομικής κατάστασης της χώρας ένα έτος μετά αυξήθηκε σημαντικά στις 245 μονάδες έναντι 203 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που εκτιμά ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας θα είναι καλύτερη στο επόμενο έτος διαμορφώθηκε σε 76%, ενώ για τους CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών είναι αυξημένο σε 83%.

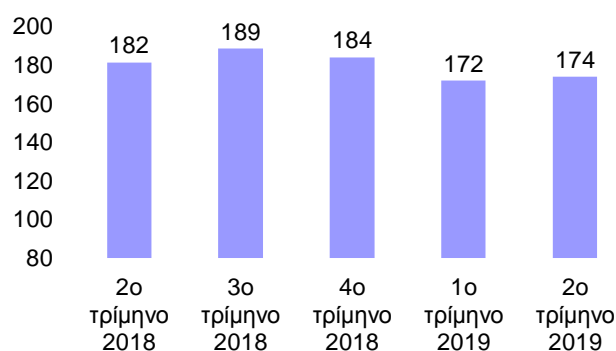
Ο δείκτης της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις σημείωσε μικρή άνοδο στις 174 μονάδες έναντι 172 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα κατάσταση του κλάδου τους είναι καλύτερη σε σχέση με 1 έτος πριν ανήλθε σε 29%, ποσοστό που αυξάνεται σε 37% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

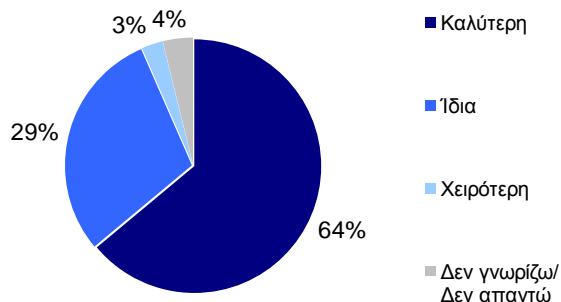
Δείκτης

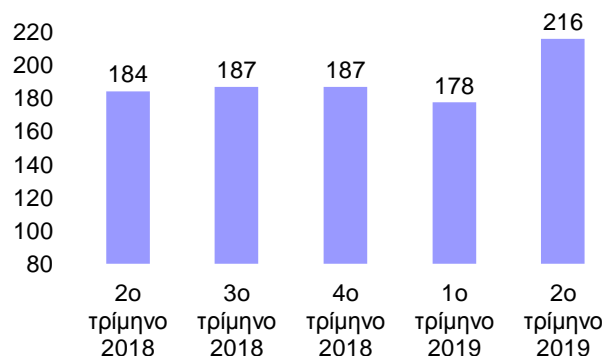
Ο δείκτης προσδοκιών για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης αυξήθηκε στις 216 μονάδες έναντι 178 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που θεωρούν ότι σε ένα χρόνο οι κλάδοι που δραστηριοποιούνται θα είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με την τωρινή διαμορφώθηκε σε 64%, ποσοστό που αυξάνεται σε 76% για τους CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών.

Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης 1 έτος μετά

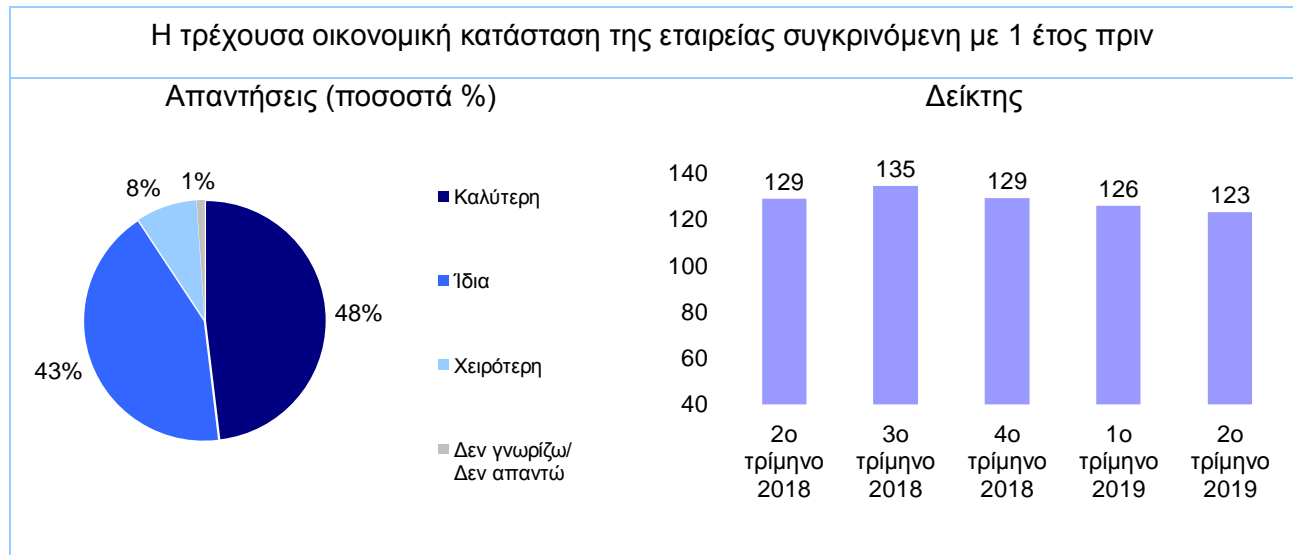
Απαντήσεις (ποσοστά %)

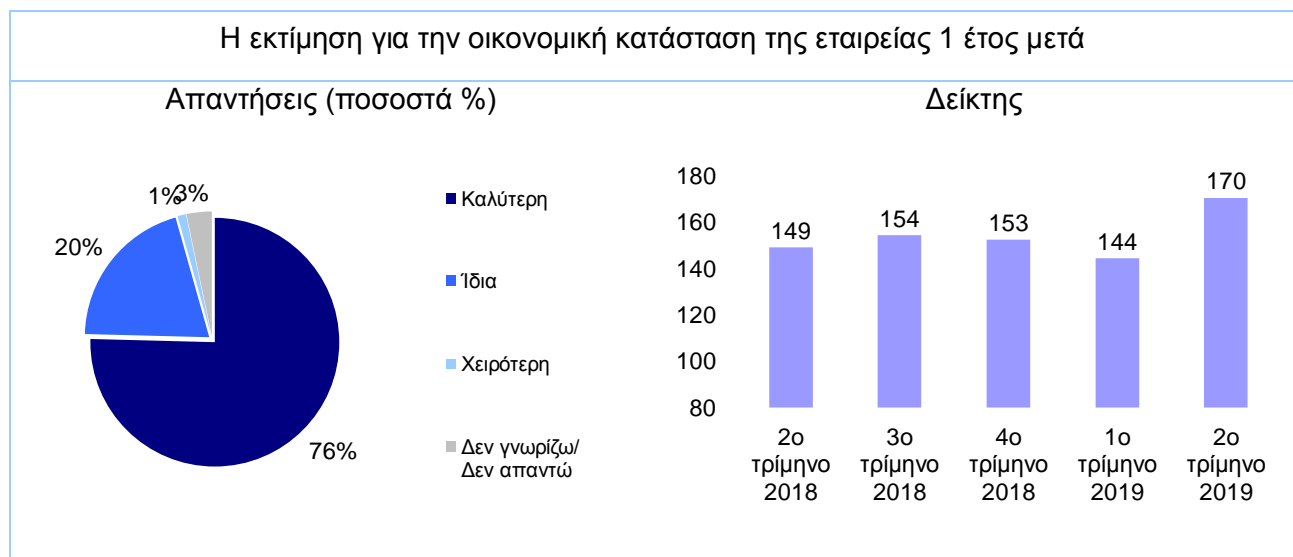
Δείκτης

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης των εταιρειών σημείωσε νέα πτώση στις 123 μονάδες έναντι 126 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση των εταιρειών τους είναι καλύτερη σε σχέση με ένα έτος πριν διαμορφώθηκε σε 48%, ποσοστό που αυξάνεται σε 63% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

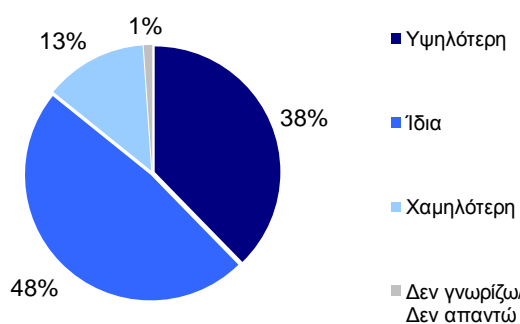
Ο δείκτης προσδοκιών των CEOs για την οικονομική κατάσταση της εταιρείας τους το επόμενο έτος σημείωσε αξιόλογη άνοδο στις 170 μονάδες έναντι 144 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που προσδοκεί βελτίωση στο επόμενο έτος ανήλθε σε 76%, ενώ πιο αισιόδοξοι εμφανίζονται οι CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών σε ποσοστό 84%.

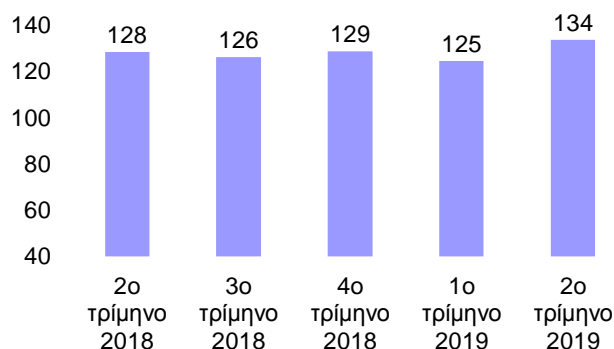
Ο δείκτης τρεχουσών δαπανών για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου παρουσίασε άνοδο στις 134 μονάδες έναντι 125 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα επενδυτική δαπάνη των επιχειρήσεων που διοικούν είναι υψηλότερη σε σχέση με το προηγούμενο έτος διαμορφώθηκε σε 38%, ποσοστό που αυξάνεται σε 43% για τους CEOs των βιομηχανικών επιχειρήσεων.

Η τρέχουσα δαπάνη για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της εταιρείας σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

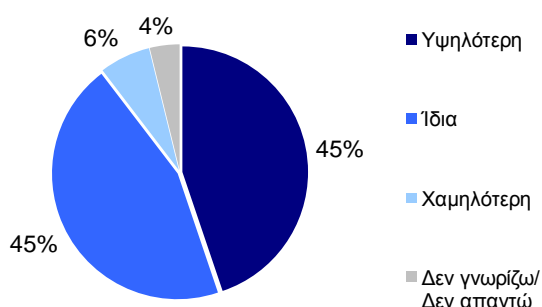
Δείκτης

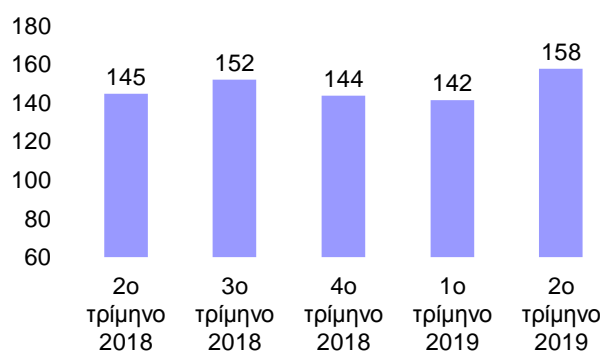
Ο δείκτης επενδυτικών προσδοκιών παρουσίασε άνοδο και διαμορφώθηκε στις 158 μονάδες έναντι 142 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι οι επενδυτική δαπάνη στις επιχειρήσεις που διοικούν θα είναι υψηλότερη κατά τον επόμενο χρόνο, διαμορφώθηκε σε 45%, ποσοστό που αυξάνεται σε 53% για τους CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών και 55% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η εκτίμηση για την δαπάνη επενδύσεων παγίου κεφαλαίου της εταιρείας 1 έτος μετά

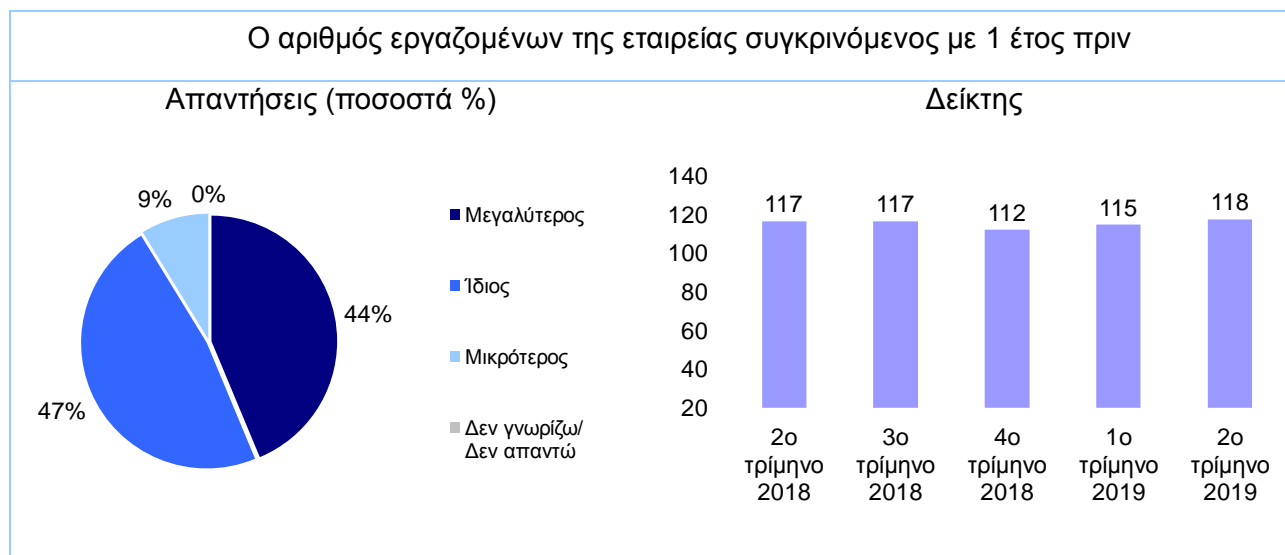
Απαντήσεις (ποσοστά %)

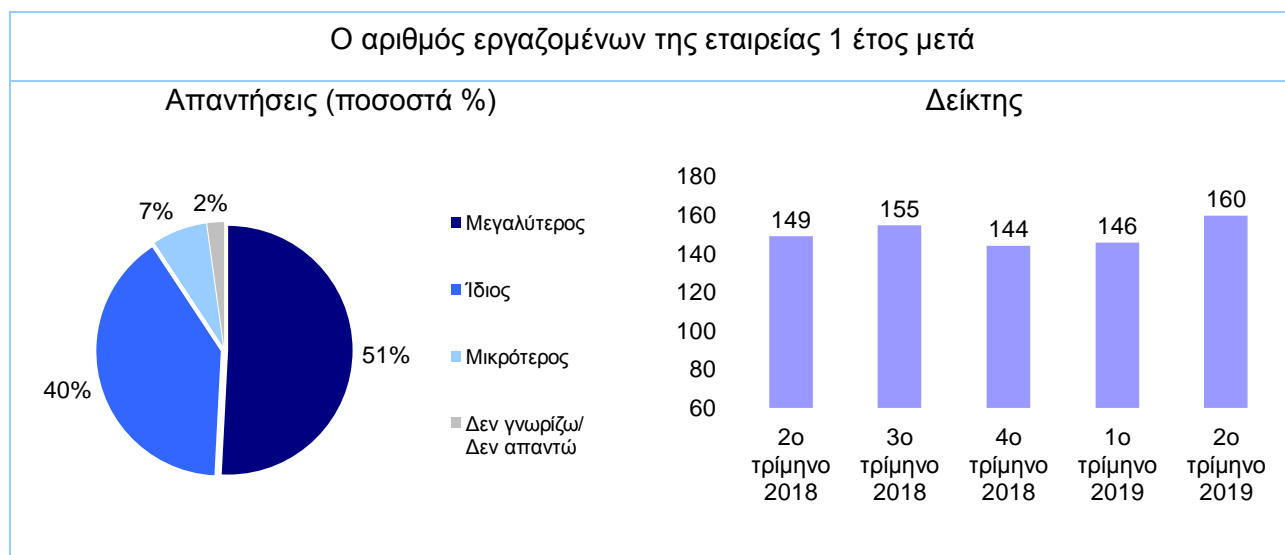
Δείκτης

Ο δείκτης τρέχουσας απασχόλησης παρουσίασε μικρή άνοδο στις 118 μονάδες έναντι 115 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι ο αριθμός των εργαζομένων στις επιχειρήσεις που διοικούν είναι μεγαλύτερος σε σύγκριση με ένα έτος πριν διαμορφώθηκε σε 44%, ποσοστό το οποίο ανήλθε σε 61% στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις.

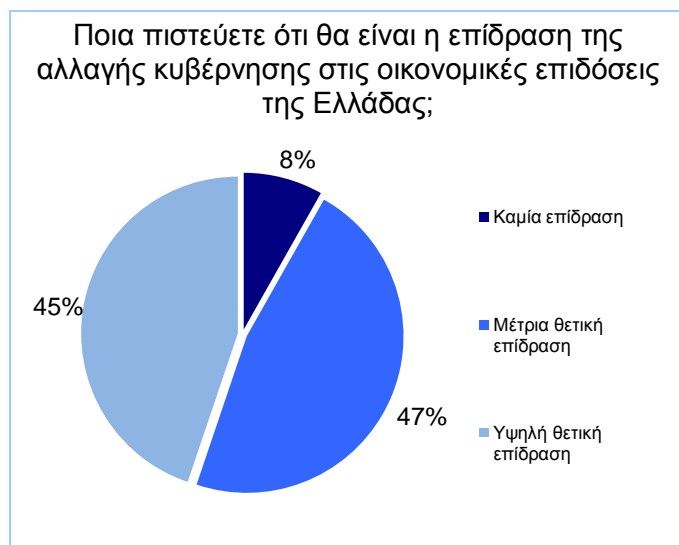

Ο δείκτης προσδοκιών απασχόλησης σημείωσε αξιόλογη άνοδο στις 160 μονάδες έναντι 146 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το μερίδιο των CEOs που δηλώνουν ότι η απασχόληση στις εταιρείες που διοικούν θα είναι αυξημένη 1 έτος μετά διαμορφώθηκε σε 51%, ποσοστό που αυξάνεται σε 63% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Εκτός των βασικών ερωτήσεων που υποβάλλονται κάθε τρίμηνο στους CEOs, ζητήθηκε επιπλέον

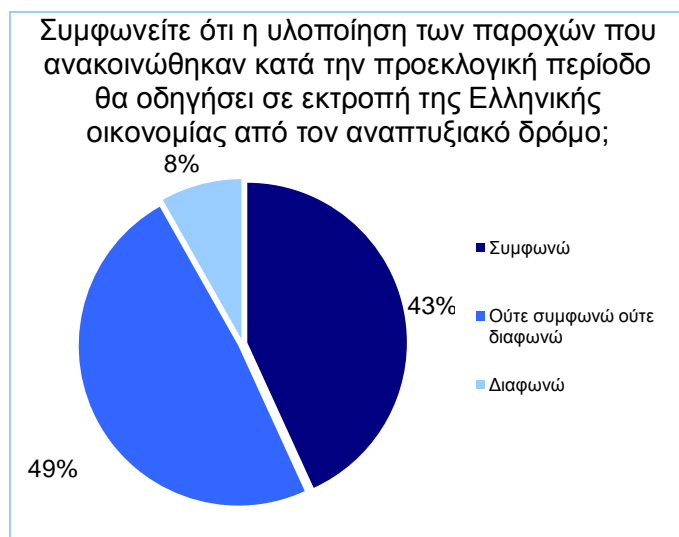

να εκφράσουν τη γνώμη τους για την πιθανή επίδραση της αλλαγής κυβέρνησης στις οικονομικές επιδόσεις της Ελλάδας.

Εννιά στους δέκα CEOs θεωρεί ότι η αλλαγή κυβέρνησης θα έχει θετική επίδραση στις οικονομικές επιδόσεις της χώρας, ενώ παράλληλα το 50% αυτών εκφράζουν την άποψη ότι η επίδραση θα είναι υψηλά θετική. Μόνο το 8% των CEOs πιστεύει ότι δεν θα υπάρξει καμία επίδραση, ποσοστό που αυξάνεται σε 14% για τους CEOs των

βιομηχανικών επιχειρήσεων, ενώ αντίθετα μειώνεται σε 5% μεταξύ των CEOs που διοικούν πολύ μεγάλες επιχειρήσεις.

Οι CEOs ερωτήθηκαν επίσης για το αν η υλοποίηση των παροχών που ανακοινώθηκαν κατά την

προεκλογική περίοδο θα οδηγήσει σε εκτροπή της Ελληνικής οικονομίας από τον αναπτυξιακό δρόμο. Το 43% των CEOs συμφωνούν ότι η Ελληνική οικονομία θα παρεκκλίνει από την αναπτυξιακή προοπτική, αν υλοποιηθούν οι προεκλογικές εξαγγελίες παροχών. Παράλληλα ένας στους δύο CEOs εκφράζει αδυναμία να κρίνει το αποτέλεσμα εφαρμογής αυτής της πολιτικής παροχών, ενώ μόνο το 8% διαφωνεί με την άποψη ότι οι προεκλογικές παροχές θα εκτρέψουν την

ελληνική οικονομία από την αναπτυξιακή τροχιά.